

CARACTERISTICILE PIEȚEI ROMÂNEȘTI PENTRU EXTERNALIZAREA IT

GABRIELA MEȘNIȚĂ*
FLORIN DUMITRIU*

The Issues of Romanian IT Outsourcing Market

Abstract

The new trend of globalization constrains companies worldwide to go outside of national frontiers to look for the specialized firms for different business areas in their needs for best equilibrium between high quality of services and cost-effective solutions. This trend emerges also in IT industry. In this context, could be seen the trend of IT outsourcing market development, in particular oriented to the developing countries, such as those from Asia and Eastern Europe.

The pressure to cut costs forces IT companies to search for cost effective solutions for software development projects, so the price for software product could be dropped, and the company could get a better position on the market. One of attractive destination for IT companies is Romania, due to the great number of well-educated and highly skilled IT workers who have better understanding of Western European and American culture.

In this papers, we discuss the perspective of IT outsourcing market in Romania. We focuses on the advantages of Romania as IT outsourcing market in globalization context.

Key words: IT outsourcing, types of outsourcing, offshoring, outsourcing market

1 Introducere

Globalizarea și competitivitatea forțează firmele să găsească modalități mai eficiente pentru dezvoltarea și utilizarea tehnologiilor informaționale (IT), în vederea obținerii avantajelor concurențiale și creșterii performanțelor. Dezvoltarea sistemelor informaționale a devenit din ce în ce mai costisitoare, solicitând resurse umane cu abilități și competențe tot mai mari, cu o înaltă pregătire profesională. Pentru a face față competiției acerbe, firmele trebuie să fie eficiente, să ofere produsele pe piață la timp și să se încadreze într-un buget cât mai redus. Mai mult, cerințele și preferințele utilizatorilor sistemelor informaționale sunt într-o schimbare continuă. Ca răspuns la aceste provocări, firmele încearcă să transfere responsabilitatea deținerii specialiștilor IT, facilităților, echipamentelor către o terță parte, localizată, de cele mai multe ori, în țările în curs de dezvoltare, unde există un mare potențial uman și multiple oportunități, ce avantajează derularea proiectelor într-un timp cât mai scurt și la un cost cât mai redus.

* Conferențiar doctor, Catedra de Informatică Economică, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, e-mail: gabim@uaic.ro

* Conferențiar doctor, Catedra de Informatică Economică, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, e-mail: fdumi@uaic.ro

Plecând de la aceste premise, lucrarea va aborda două mari direcții: tipologia actuală a externalizării și o analiza SWOT a pieței românești de externalizare IT.

2 Tipologia externalizării sistemelor informaționale

În ultimii ani, literatura de specialitate se concentrează tot mai mult pe strategia externalizării atunci când se abordează tema selectării variantei de proiectare a sistemelor informaționale. În planul de dezvoltare a unui sistem, se regăsește și opțiunea de externalizare, precum și modul în care această soluție poate fi folosită în timpul derulării proiectului de realizare a sistemului. Dacă în alegerea tipului de externalizare pentru activitățile de rutină, contabilitate, resurse umane, marketing, lucrurile sunt relativ clare și se poate apela la experiențe anterioare, în domeniul dezvoltării sistemelor apar destul de multe probleme, datorită cerințelor pretențioase ale beneficiarilor, a lipsei de experiență, ceea ce conduce la dificultăți în selectarea strategiei care să răspundă cel mai bine obiectivelor firmei [Outsourcing Institute, 2002].

Studiind opiniile unor autori, am putut identifica următoarele *opțiuni de externalizare*, având în vedere mai multe criterii de clasificare, [Willcocks, 1993, 223-242], [Perry, 1997, 23-26], [Lacity, 1998, 323-408], [Jayatilaka, 2002, 100-130], [Ang, 2002, 131-152], [Gillespie, 2002, 12-18], [Mears, 2005]:

- *Proporția externalizării*: totală, selectivă, parțială.
- *Domeniul de externalizare*: resursele umane, gestiunea proiectului de dezvoltare, managementul serviciilor.
- *Contractul de externalizare*: generală, de tranziție, procese economice.
- *Tipul relațiilor de externalizare*: un furnizor – un client, un furnizor – mai mulți clienți, mai mulți furnizori – un client, mai mulți vânzători – mai mulți clienți.
- *Perioada de externalizare*: pe termen lung sau pe termen scurt.
- *Localizarea furnizorului*: pe plan local, internațională (offshore) și regională (nearshore) – cât mai aproape de client.

Alegerea tipurilor de externalizare depinde de o serie de *factori*, mai des întâlniți în literatura de specialitate și în lucrările privind practicile de externalizare regăsindu-se [Hirschheim, 2000, 99-107], [Currie, 1998, 169-180], [Aalders, 2001, 218-228], [Baldwin, 2001, 15-24], [Getronics, 2002], [Knowledge Systems and Research, Inc., 2004], [Udo, 1996, 690-697], [Plant, 2000, 175], [Outsourcing Journal, 1998]:

- *financiari*: reducerea costurilor, creșterea vitezei de rotație a fluxurilor de trezorerie, înlocuirea efectuării unei singure plăți la investiția inițială cu plăți periodice;
- *tehnici*: îmbunătățirea calității sistemelor informaționale, obținerea accesului mai rapid și mai ieftin la noile tehnologii;
- *strategici*: concentrarea pe activitățile de bază ale firmei, reducerea timpului de lansare pe piață, eliminarea stresului de atragere a resurselor umane strict specializate.

Având în vedere acești factori, în luarea deciziei de externalizare trebuie să se țină cont și de alte *aspecte*, ce ar *asigura succesul unui plan de externalizare*, și anume: înțelegerea scopurilor și obiectivelor firmei, cunoșterea planurilor strategice, selectarea riguroasă a furnizorului, o gestiune continuă a relației de parteneriat, un contract corespunzător, o comunicare deschisă cu toți cei care sunt afectați de externalizare, sprijinul și implicarea conducerii strategice, analiza financiară periodică a rezultatelor contractului de externalizare.

3 Offshoring-ul – un fel de lohn al industriei IT

În ultimii ani, se constată o creștere semnificativă a contractelor de tip offshore, care presupun externalizarea realizării software-ului și a altor activități către terțe părți din afara granițelor naționale, în special din țările în curs de dezvoltare, în care media costurilor salariale este scăzută. Printre *motivele* cel mai des invocate [Amberg, 2005], [Harindranath, 1997, 134-138], [Kontsevoi, 1999], [Yalaho, 2002, 30-36], [Goolsby, 2002], [Meredith, 2005], [Kontsevoi, 2005] pentru orientarea către *offshoring* se numără:

- depășirea crizei de specialiști IT, a căror cerere în țările industrializate înregistrează o creștere semnificativă în ultimii ani;
- oportunitățile creării de filiale la costuri scăzute. Discrepanța dintre salariile specialiștilor din țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare este enormă, astfel că realizarea softului prin offshoring este o soluție eficientă pentru firmele producătoare, datorită costurilor scăzute, a multitudinii variantelor de angajare și păstrare a forței de muncă înalt calificate;
- competiția globală impune firmelor să fie proactive, prin găsirea de noi modalități de a produce cât mai ieftin și pentru extinderea pozițiilor pe piață;
- avantajele apropierii de piață (piața internațională), prin deținerea cunoștințelor despre potențialii clienți și despre condițiile locale.

Prin offshoring se dorește reducerea costurilor și creșterea semnificativă a calității produselor și serviciilor IT, ceea ce s-a urmărit, într-o anumită măsură, și prin cunoscutul sistem lohn. În momentul de față, cele mai căutate țări pentru offshoring sunt cele în care forța de muncă nu ridică pretenții salariale mari, este bine pregătită și face față presiunii timpului.

Apare însă o problemă esențială, plecând de la modul de lucru al offshoring-ului. Pe de o parte, țările în curs de dezvoltare beneficiază de tehnologii de vârf, fără eforturi financiare prea mari, având în vedere că firmele producătoare de soft pot aduce aceste investiții, și, pe de altă parte, oferă forța de muncă, de data aceasta „materia cenușie” și nu forța de muncă brută. Atunci când condițiile nu mai sunt atractive din punct de vedere al costurilor, firmele producătoare preiau tehnologia în care au investit și se îndreaptă către o altă destinație, astfel că rămâne o masă critică de persoane fără locuri de muncă, chiar dacă pregătirea lor este superioară. De aici probleme de natură socială, economică și politică pentru autoritățile țărilor în curs de dezvoltare. Se pot găsi soluții prin identificarea de noi oportunități de afaceri, însă riscurile rămân și se adâncesc decalajele de dezvoltare.

Decizia de offshoring este de departe una complexă, având în vedere factorii ce influențează alegerea țării unde se va realiza externalizarea [Amberg, 2002], [Yalaho, 2002, 40-44], și anume:

- existența specialiștilor bine educați, pregătiți, cu experiență și vorbitori de engleză sau altă limbă de circulație internațională;
- nivelul redus al costurilor salariale și al costurilor de producție;
- gradul de dezvoltare a infrastructurii: liniile de telecomunicații, Internet etc.;
- existența legilor privind proprietatea intelectuală;
- politicile guvernamentale favorabile, sprijinirea activităților IT, fiscalitate redusă;
- relativa stabilitate economică și politică;
- localizarea geografică;
- afinitățile culturale și cultura muncii.

În acest context, în paragraful următor, vom încerca să evidențiem de ce România poate fi o piață-țintă a externalizării.

4 România ca piață a externalizării

În momentul de față, cele mai atractive țări pentru offshoring sunt India, China, Singapore, Malaezia, Filipine, Thailanda, Hong Kong. Alte zone geografice căutate sunt America Centrală și câteva țări din Africa de Sud. În ultimul timp, un interes din ce în ce mai mare îl prezintă țările din Europa de Est, cum ar fi Cehia, Polonia, Ungaria, Rusia, Ucraina, Lituania, Bulgaria, precum și România.

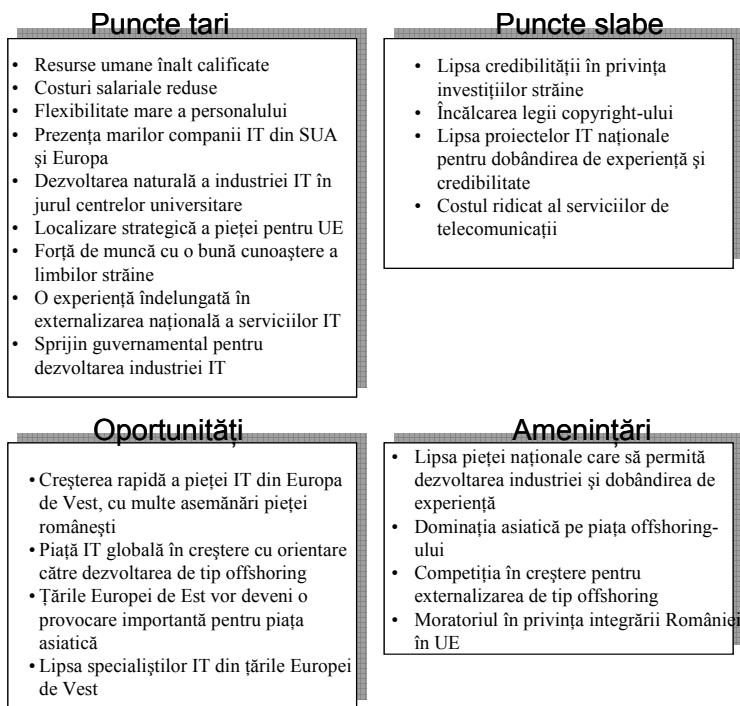

Fig. 1 Analiza SWOT a pieței românești pentru externalizare IT

Care vor fi destinațiile cele mai căutate în următorii ani? Poate România este una dintre ele, având în vedere potențialul și avantajele pe care la oferă. Afirmatiile noastre se bazează pe o analiză SWOT a industriei IT (figura 1), realizată ca un studiu empiric pe baza rapoartelor și studiilor efectuate de către organizații naționale și internaționale specializate.

Pentru că oportunitățile și amenințările sunt similare celorlalte domenii economico-sociale ce caracterizează România la ora actuală, în continuare, ne vom ocupa de punctele tari și slabe ale României.

4.1 Punctele tari ale pieței românești IT de externalizare

a. Resurse umane înalt calificate. România și-a construit o bună reputație a sistemului educațional, orientat către inginerie și științe exacte. De asemenea, România are o bază a industriei IT și o lungă istorie a educației în domeniul tehnologiilor informaționale. Potrivit raportului The Brainbench Global IT IQ Report [BrainBench, 2004, 4-5], românii domină deja Europa cu mai mult de 16000 specialiști certificați. Raportul indică faptul că România se clasează pe locul 6 în lume și locul 2 în Europa în privința competențelor profesionale și ale educației din domeniul IT. Programatorii români sunt recunoscuți în

întreaga lume ca fiind bine pregătiți, care vin cu soluții originale și inovative la problemele pe care le întâmpină în activitatea lor.

b. Costuri salariale reduse. Raportul „Offshore Romania 2003” consideră România ca o alternativă ideală Indiei în privința costurilor salariale, care sunt cu cel puțin 50% mai mici. Într-un alt raport, „Strategic Review 2003”, se arată că nivelul salariilor pe an (4.200 USD) pentru angajații IT sunt substanțial mai mici decât cele din India (5.880 USD), Irlanda (28.000 USD), Israel (28.174 USD), Africa de Sud (18.000 USD) [Hassan, 2003].

c. Prezența marilor companii IT din SUA și Europa, cum ar fi Microsoft, IBM, Hewlett Packard, Siemens, SAP ș.a., prin intermediul cărora industria din România este conectată la ultimele tehnologii. Acest lucru se datorează și faptului că, în orașele universitare, există centre de excelență în domeniu, ceea ce a făcut să fie alese drept amplasamente pentru filialele marilor producători IT.

d. Poziția geografică strategică și apropierea culturală de țările Europei Occidentale determină obținerea unui avantaj comparativ cu țările asiatice.

e. Cunoaștere limbilor străine. Potrivit unui studiu realizat de The Eastern European Translators Association, românii sunt printre cei mai buni vorbitori de limbă engleză din Europa. Aproape 60% dintre români vorbesc o limbă străină, de cele mai multe ori engleza. Aproape 25% dintre ei cunosc mai mult de 2 limbi străine. De asemenea, studiul a reliefat că limba engleză va deveni ca o a doua limbă nativă a românilor [ADCOS, 2005].

f. Sprijinul guvernamental al industriei IT, cel puțin la nivel declarativ, prin elaborarea strategiilor naționale de dezvoltare economică bazată pe societatea cunoașterii, prin viziunea asupra rolului de „Internet hub” pentru regiunea Mării Negre [Ticau, 2004], precum și prin inițiativele fiscale pentru stimularea sectorului IT.

4.2 Punctele slabe ale pieței românești de externalizare

a. Lipsa credibilității politicilor privind investițiile străine. România, deși a înregistrat o creștere substanțială a investițiilor directe, încă nu prezintă suficientă credibilitate, plecând de la rating-urile de țară efectuate. De cele mai multe ori, se acuză imensa birocrație și nivelul comisiunilor necesare pentru demararea unei afaceri.

b. Încălcarea legii copyright-ului, creșterea pirateriei software, existența numeroșilor „specialiști” în fraudarea cardurilor, spargerea sistemelor de securitate ale site-urilor web reprezintă tot atâtea probleme ce sunt ridicate de firmele IT ce ar dori să intre pe piața românească.

c. Lipsa proiectelor mari pentru dobândirea credibilității și experienței. Datorită dimensiunii destul de reduse a pieței IT (109.27 milioane dolari, cu o creștere anuală de 10%), firmele din vest pot considera că România nu este capabilă să atragă suficienți programatori care să acopere proiecte complexe [IDC-Romania, 2003].

d. Nivelul destul de ridicat al costului și calitatea slabă a serviciilor de telecomunicații. Odată cu liberalizarea pieței, cu introducerea unui nou cadru legislativ se poate spune că țara noastră se apropie de cerințele aquis-ului comunitar, însă există încă un decalaj semnificativ în ceea ce privește infrastructura telecomunicațiilor și numărul utilizatorilor de telefonie fixă și mobilă, comparativ cu țările UE.

Punând în balanță punctele tari și slabe, se poate spune că firmele care doresc să externalizeze pe piața românească pot obține un raport semnificativ între calitatea serviciilor oferite și nivelul costurilor. Accesul la tehnologiile de ultimă oră și flexibilitatea în recrutarea personalului reprezintă alte avantaje majore ale României. De asemenea, evoluția pieței de offshoring și nearshoring poate reprezenta o mare oportunitate pentru piața românească în competiția cu piața asiatică, cel puțin în lupta pentru firmele din Europa Occidentală care se decid pentru externalizarea IT.

Mai mult, România trebuie să exploateze *creșterea pieței IT vest europene*, care, conform unui raport realizat de EITO în cooperare cu IDC [EITO, 2005], reprezintă 33,8% din piața mondială, estimată la o valoare de 917 miliarde Euro. În plus, se înregistrează o lipsă de specialiști IT în țările Europei Occidentale care să acopere cererea aflată într-o creștere progresivă, determinată de rata dezvoltării domeniului (pronozată la 4,5%).

În schimb, România trebuie să fie conștientă de presiunea modificărilor dinamice din domeniul IT, de principalele puncte slabe pe care trebuie să le elimine, cum sunt corupția, mediul economic și politic nu prea stabil.

5 Concluzii

Tendința actuală a majorității firmelor este de a apela la externalizare pentru minimizarea costurilor de dezvoltare a software-ului și de atragere a specialiștilor IT înalt calificați. În viitorul apropiat, poate să devină una dintre cele mai eficiente căi de dezvoltare a aplicațiilor.

În analiza pieței IT românești de externalizare a fost necesar să se identifice tipurile existente, apelând la mai multe criterii și la mai mulți factori ce influențează decizia de externalizare.

Ca răspuns la problemele ridicate de tendințele și competiția acerbă din domeniul IT, firmele se orientează către transferarea specialiștilor IT, a facilităților și echipamentelor către terțe părți cu localizare în țările în curs de dezvoltare, în care există un mare potențial uman și multiple oportunități. Această practică poartă numele de offshoring, ca formă a externalizării IT din ce în ce mai întâlnită.

În acest context, România poate fi una dintre țările ce poate câștiga „războiul” competitivității de pe piața externalizării IT. Acest lucru este demonstrat prin diferite rapoarte, studii și din analiza SWOT realizată în lucrare.

O altă mare oportunitate pentru piața românească o constituie nearshoring-ul, în sensul că marile firme producătoare încep să ajungă la concluzia că nu numai costurile salariale sunt importante în succesul unui contract de externalizare, ci și calitatea resursei umane, flexibilitatea și inițiativa, nivelul de apropiere culturală etc. Ca urmare, România poate deveni, cel puțin pentru firmele din Europa Occidentală, o alternativă la furnizorii de servicii IT din India, China sau alte țări din Estul Europei.

Ce poate susține România în această luptă, ce trebuie să evite pentru a nu se înregistra același fenomen ca și în cazul lohn-ului din industria textilă sau a pielăriei sunt câteva din direcțiile viitoare de cercetare.

Bibliografie

- Aalders, R., *The IT Outsourcing Guide*, John Wiley & Sons, Ltd, Chichester, 2001.
ADCOS, *Why Romania?*, 2004, la www.adcos.ro, accesat pe 06 mai 2005.
Amberg, M., Martin, W., *Lessons Learned in IT Offshoring*, 2005, la www.wi3.uni-erlangen.de/forschung/ITOffshoring/papers/2005/ISOneWorld_Paper_LessonsLearnedITOffshoring_WienerMartin.pdf, accesat pe 20 aprilie 2005.
Ang, S., Slaughter, S.A., "A Taxonomy of Employment Insourcing and Outsourcing Strategies in Information Systems", in Hirschheim, R., Heinzl, A., Dibbern, J. - Editors, *Information Systems Outsourcing. Enduring Themes, Emergent Patterns and Future Directions*, Springer-Verlag Berlin, 2002.
Baldwin, L.P., Irani, Z., Love, P.E., "Outsourcing information systems: drawing lessons from a banking case study", *European Journal of Information Systems*, 10(1), 2001.

- Blau, J., *Romania attracts IT outsourcing contracts*, 2001, la www.idg.com.sg/idgwww.nsf/0/EC59B5C748898F9E48256DA300271F37?OpenDocument, accesat pe 20 iunie 2004.
- BrainBench, *Global IT IQ Report*, 2002, la www.brainbench.com, accesat pe 10 decembrie 2004.
- Currie, W., "Using multiple suppliers to mitigate the risk of IT outsourcing at ICI and Wessex Water", *Journal of Information Technology*, 13(3), 1998.
- European Information Technology Observatory (EITO), "EITO 2005 - ICT markets", *European Information Technology Observatory*, 2005, la www.eito.com/download/EITO_2005_ICT_markets%20press%20kit.pdf, accesat pe 06 mai 2005.
- Getronics, *Outsourcing Directions and Decisions for 2003*, 2002, la www.getronics.com, accesat pe 12 martie 2004.
- Gillespie, M.H., Matthews, J.R., *Service Providers. ASPs, ISPs, MSPs, and WSPs*, John Wiley & Sons, Inc., New York, 2002.
- Goolsby, K., *Offshore is not Offhand. Recommendations for Effective Offshore Outsourcing*, 2002, la www.c-trade.org/files/clusters/ICT/Effective%20Offshore%20Outsourcing%20White%20Paper.pdf, accesat la 12 martie 2004.
- Harindranath, G, Dhillon, G., "International Outsourcing: Exploiting The Emerging Economy Option in Managing Information Technology Resources and Applications in The World Economy", Hershey, PA: *Idea Group Publishing*, 1997.
- Hirschheim, R., Lacity, M., "The Myths and Realities of Information Technology Insourcing," *Communications of the ACM*, 43, No. 2, 2000.
- Knowledge Systems and Research, Inc., *IT Outsourcing Market: Strong, Growing ... and with High Customer Expectations*, 2004, la www-8.ibm.com/services/includes/pdf/whitepaper090704.pdf, accesat pe 15 aprilie 2005.
- Kontsevoi, B., *Outsourcing Offshore: a Forced Trend?*, 1999, la www.webspacestation.com, accesat pe 17 aprilie 2005.
- Lacity, M., Willcocks, L., "An Empirical Investigation of Information Technology Sourcing Practices: Lessons from Experience," *MIS Quarterly*, 22, No. 3, 1998.
- Lacity, M., "Lessons in Global Information Technology Sourcing," *IEEE Computer*, 35, No. 8, 2000.
- Mears, J., "Offshoring Closer Home", *Networkworld*, 2005, la www.networkworld.com/news/2005/031405, accesat pe 17 aprilie 2005.
- Meredith, R., "The Next Wave of Offshoring", *Far Eastern Economic Review*, 2005, la www.feer.com/articles1/2005/0503/free/p019.html, accesat pe 17 aprilie 2005.
- O'Brien, K.J., "Bigger EU a boon to East Europe Tech Firms", *International Herald Tribune Online*, March 11, 2005.
- Outsourcing Institute, *How and Why Outsource*, 2002, la www.outsourcing.com/howandwhy/phases/main.htm, accesat pe 25 septembrie 2002.
- Outsourcing Journal, *Survey of Current and Potential Outsourcing End-Users*, 1998, la www.outsourcing-journal.com, accesat pe 25 septembrie 2002.
- Perry, W., Devinney, S., "Achieving Quality Outsourcing", *Information Systems Management*, Spring 1997.
- Plant, R., *eCommerce Formulation of Strategy*, Prentice Hall, Financial Times, Upper Saddle River, NJ 07458, 2000.
- Ticau, A., *Seminar on the Romanian-Canadian cooperation in the ICT field*, 2004, la www.mcti.ro/2023.html, accesat pe 06 mai 2005.
- Udo, G.J., "Management of Information Technology using Analytic Hierarchy Process", *Managing Virtual Enterprise*, 1996, la <http://ieeexplore.ieee.org>, accesat pe 16 aprilie 2003.

Willcocks, L., Fitzgerald, G., "Market as Opportunity? Case Studies in Outsourcing Information Technology and Services", *Journal of Strategic Information Systems*, Vol. 2, No. 3, 1993.

Yalaho, A., Wu, C., *IT-Supported International Outsourcing of Software Production*, 2002, la www.cs.jyu.fi/sb/Publications/WuYalaho_MastersThesis_06092002.pdf, accesat pe 16 iulie 2004.